MARIUS SALA (1932–2018)

Domnul Sala trece dincolo

Domnul academician Marius Sala a părăsit discret lumea aceasta spre sfârșitul lunii august a anului trecut. Viața publică o părăsise brusc cu un an și jumătate înainte. Între cele două momente, o suferință împuținătoare l-a țintuit într-o recluziune al cărei sens nu-l poate deslușI nicio instanță pământească.

Aceasta, cu atât mai mult cu cât Domnia Sa lăsa să se înțeleagă că viața nu-i refuzase niciun prilej de jubilație sau, în orice caz, de trăire ardentă. Era un febricitant. Câștigat de fulguraţia unei idei sau cuprins de câte-un val de mânie, devenea el însuși la cotele cele mai înalte. În asemenea clipe nu-i rezista nimic, ca dinaintea unei furtuni de napalm: colaboratori, prieteni, adversari, concurenți sfârșeau cu toții lichefiați. Aș zice că nici Domnia Sa nu era scutit de efectele mistuitoare ale propriilor izbucniri, la care puțini dintre cei care l-au cunoscut nu au asistat. Dintre aceștia însă, puțini și intimi vor fi remarcat, la acele sorocuri, aproape imperceptibile, misterioase sincope de limbaj. Pentru cineva care nu l-ar fi știut, o atare experiență, cu accidentele ei, ar fi fost smintitoare: putea fi omul de dinaintea ta unul dintre cei mai importanți lingviști români din cea de-a doua jumătate a secolului al XX-lea? Ce temeritate îl va fi împins pe un astfel de om să se dedice lingvisticii sau ce stideală, să se strecoare în pliurile ei? Locul comun este că lingvistica îi primește la ea numai pe cartezieni, pe meticuloși, pe răbdători, pe analitici, pe cei dotați cu ceea ce se cheamă în nemțește *Sitzfleisch*, pe zelatorii literei.

„Omul sfințește locul; chiar și locul comun”, vorba unui mare clasicist. Fie și o privire fugară asupra biografiei și a bibliografiei domnului Sala ar convinge pe oricine de treapta științifică la care era: pletora de articole, zecile de cărți, sutele de prelegeri și de conferințe, concepute, scrise și rostite în cele mai variate registre științifice, de la tonul ultraspecializării academice la cel al popularizării înalte, sunt tot atâtea îndreptățiri ale alegerii sale. Vor rămâne titlurile cu tiraje impresionante și traduceri în atâtea limbi: *De la latină la română*, *Introducere în etimologia limbii române*, *Limbi în contact*, *Fonetica și fonologia iudeo-spaniolei din București*, *101 cuvinte moștenite*, *împrumutate și create*, *Aventurile unor cuvinte românești*.

Și totuși, printre miile de fotografii pe care le-a lăsat în urmă și în a căror covârșitoare majoritate e surprins în ipostaze oficiale, există câteva care ar nedumeri un public convențional: neras și istovit după săptămâni de anchete lingvistice prin văgăuni și tihărăi, un Marius Sala tânăr afectează un aer de rebeliune hâtră cu o țigaretă fără filtru în colțul gurii. După decenii, același aer la o nuntă, în timpul unui

LR, LXVII, nr. 3–4, p. 257–258, Bucureşti, 2018

BDD-A30636 © 2018 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-27 06:04:37 UTC)

dans cu o mireasă cucerită de stilul lui de dansator perfect. Să ni-l închipuim doar în tribune pe microbistul împătimit, pe fanaticul susținător al unei echipe autohtone de fotbal pe care a însoțit-o de la fondarea ei până în ultimii lui ani. Să ni-l aducem aminte pe convivul fără pereche, pe șoferul pasionat, pe nestăvilitul causeur, pe călătorul fără odihnă, pe marele ironist, pe imitatorul absolut. Trăia în omul acesta un afect care îi covârșea posibilitățile de ființă rațională, stratul subțire și recent filogenetic de care umanitatea face în genere atât de mare caz. Din adâncimile prime ale ființei sale urca o iubire aproape dezmărginită pentru viață. A sa și a celorlalți deopotrivă. Iar adâncimile prime cheamă temeiurile din urmă. Înclin să cred că niciun alt merit al întregii lui alcătuiri nu era de mai mare anvergură, polul plus al oricărei lumi posibile. Indiferent în ce relații vei fi fost cu Domnia Sa, domnul Sala te ajuta necondiționat la ananghie. Avea, din nepătrunsa Domniei Sale junglă de cunoștințe de aici și din toată lumea, soluția cea mai eficientă pentru cele mai dificile situații. O sumedenie de copii îi datorează viața, la fel cum și o seamă de bătrâni. A vindecat, prin mâna altora, plăgi greu curabile, a deschis porți altminteri ferecate ale unor vieți noi, departe de țară, și i-a sprijinit pe alții să-și rotunjească destine promițătoare. Pe unii, mai abrași, i-a ținut pe linia de plutire, ceea ce e nu e deloc puțin lucru. A avut și iubiri inexplicabile. Istovit, a lăsat în urmă o instituție întinerită, dinamică, hiperactivă chiar.

Socotesc că, pentru o fire atât de pasionată, alegerea lingvisticii nu a fost nici spontană, nici aleatorie. Tentat să continue o venerabilă tradiție familială, s-ar fi visat folclorist sau ar fi putut deveni naturalmente literat sub fascinația făpturii lui Tudor Vianu. A ales însă lingvistica, pentru că va fi intuit în rigorile ei canonul conținător, o formă de asceză necesară pentru o mai limpede întrezărire a străfundului de ape.

ȘTEFAN COLCERIU
Institutul de Lingvistică al Academiei Române
„Iorgu Iordan – Alexandru Rosetti”
Bucureşti, Calea 13 Septembrie nr. 13

BDD-A30636 © 2018 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-27 06:04:37 UTC)